

Колодін Д.О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 158-1 КК УКРАЇНИ

У ст. 158-1 КК України передбачена кримінальна відповідальність за незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі. Дане діяння є одним із найпоширеніших серед інших кримінальних караних посягань на виборчу систему України.

Відповідно у даному складі кримінального караного діяння передбачено ряд альтернативних дій у формі яких може бути вчинено дане правопорушення та які утворюють як основний, так і його кваліфікований склади.

Відповідно формами об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 158-1 КК України є:

- надання виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі особою, яка не має права його надавати;
- отримання виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі особою, яка не має права його отримувати;
- надання виборцю, учаснику референдуму заповненого виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі;
- голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу;
- незаконне опускання виборчого бюлетеня чи бюлетеня для голосування на референдумі до виборчої скриньки;
- викрадення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі;
- пошкодження виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі;
- приховування виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі;

- знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі;
- вчинення попередньо зазначених дій повторно;
- вчинення попередньо зазначених дій попередньою змовою групою осіб;
- вчинення попередньо зазначених дій спеціальним суб'єктом: кандидатом, членом виборчої комісії чи членом комісії з референдуму, довіреною особою кандидата, уповноваженою особою політичної партії, представником організації партії у виборчій комісії, уповноваженою особою суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, членом ініціативної групи референдуму, офіційним спостерігачем;
- якщо попередньо зазначені дії якщо призвели до неможливості проведення підрахунку голосів на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму чи до визнання голосування на виборчій дільниці або дільниці референдуму недійсним.

Наприклад, відповідно до виборчого законодавства виборець не має права передавати свій виборчий бюлетень іншим особам, а отримання виборчого бюлетеня від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає бюлетені), заохочення або змушування шляхом підкупу, погроз або в інший спосіб виборців до передачі бюлетеня іншим особам забороняється. Виборець опускає заповнений виборчий бюлетень у виборчу скриньку, забезпечуючи при цьому таємницю голосування (URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83909056>).

Також до прикладу. Відповідно до виборчого законодавства при проведенні голосування на виборчій дільниці два члени дільничної виборчої комісії надають виборцю можливість проголосувати: один член дільничної виборчої комісії, за умови пред'явлення виборцем одного з документів, що підтверджує особу та громадянство виборця, та наявності виборця у списку виборців на відповідній виборчій дільниці, надає виборцю список для підпису; другий член дільничної виборчої комісії у позначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня вписує своє прізвище, ініціали, розписується та проставляє номер, за яким виборця внесено до списку виборців на дільниці. Виборець розписується за отримання виборчого бюлетеня у списку виборців та на визначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня. Після цього член виборчої комісії відокремлює від виборчого бюлетеня контрольний талон та видає виборцю виборчий бюлетень (URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84105822>).

Варто відмітити, що поєднання в одному складі кримінального правопорушення такої значної кількості альтернативних дій викликає чималі складнощі при кримінально-правовій кваліфікації. Всього за цією

категорією справ у 2019 році винесено 312 обвинувальний вирок: 15 – за результатами президентських виборів та 16 – за результатами парламентських виборів. У двох справах дії винних були кваліфіковані за сукупністю злочинів передбачених ч. 1 ст. 158-1 та ч. 1 ст. 158-2 КК України. Примітно, що жодна винна особа не понесла покарання у вигляді позбавлення чи обмеження волі. В переважній більшості випадків було укладено угоди з прокурором щодо визнання вини та призначено покарання у вигляді штрафу. У справах з кваліфікацією злочину за ч. 1, 2 ст. 158-1 КК України покарання у вигляді позбавлення волі з позбавленням права обіймати певні посади (11 справ) та обмеження волі (4 справи) на підставі ст. 75 КК України винних осіб було звільнено від відбування покарання з випробуванням строком від 1 до 3 років.

Особливість цієї категорії кримінальних правопорушень полягає в тому, що протиправні дії охоплюють значну кількість складів кримінальних правопорушень із кваліфікуючими ознаками включно, що вимагає відповідної реакції законодавця з попереднім теоретичним обґрунтуванням та розробкою зазначеної проблематики на належному доктринальному рівні.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-54>

Кобильнік Д.А.

*доктор юридичних наук, доцент кафедри податкового права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ПИТАННЯ ПОДАТКОВО-ПРАВОВОГО ПРИМУСУ

Примус є ефективним способом регулювання правовідносин, хоча реалії суспільного життя сьогодні, нажаль, все ще характеризуються переважним браком правосвідомості громадян. Водночас необхідно наголосити на необхідності визначення меж застосування державою (через спеціально уповноважені органи державної влади) примусу до учасників певних правовідносин з підстав невиконання або неналежного виконання приписів законодавства. У цьому контексті, на нашу думку, йдеться про допустимість державного примусу як необхідний критерій обов'язковості останнього. Водночас допустимість примусу пов'язана зі справедливістю, а справедливість проявляється у пропорційності та раціональності у сфері відповідного правового регулювання.